

PROTESTANS EGYHÁZI ÉS ISKOLAI LAP.

65. szám.

Hetedik évi folyamata.

Novemb. 12. 1848.

Rokonságról a' házasságban.

Focunda culpae secula, nuptias
Primum inquinavere et genus et domos,
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.

Hor. Carm. Libri III. Ode 6.

I. Előzmények.

1. §. Természeti állapot.

Minden társasági viszonyok nélkül élván alkalmasint az első emberek (ha Mózsés előadásátul eltérünk), a' házasság rendezéséről nem gondolkodtak. Természeti állapotban nincs is erre szükség, sem ok. Mert a' természeti embernek a' nembeli közösülés egyedüli szüksége, melly őtet a' más nemén lévőhöz vezeti; egyéb tekintetek ő előtte figyelembe nem jöhettek. A' szülői érzet is csak ösztönszerű volt. A' gyermekek, míg bennök a' gyámoltalanság kora tartott, addig viseltettek vonzódással szülőik, nem mint szülőik, hanem mint oltalmazóik és táplálóik iránt. Ezen kor multával alig maradt fen közöttük valami más tekintet.

2. §. Patriarchalis kor.

Midőn azonban az emberek elszaporodni kezdettek, és a' másoktól való üldöztetés másoktól való idegenséget szült: ebből következett, hogy az egyfajbeliek egymás között az ismeretséget és barátságot fentartván, nemcsak önmuzségükbeli vezéreiknek, bíráiknak örömet engedtek, hanem némi házassági viszonyokat is csak ezen önvéreikkel kötöttek. Ezen ősidőbeli házassági szokást bizonyítják a' Zsidóknak régi házasságaik; millyen a' Tóbiásé, Jákobé sat.

3. §. Folytatás.

Ezen időkorból vették alkalmasint eredetüket azon házassági szokások viszonyok, mellyeket Mózsés már készen talált, és csak törvényalakba öntött. Mert a' hol a' nép szaporodik, önkényt keletkeznek bizonyos viszonyok közöttük. Rendszernek kell lenni; és a' hol rend van, nem tehet egyik úgy, a' mint akar, hanem a' másiknak is van akarata. Az akaratoknak összeillesztése

lesz rendszabály. — A' házasság dolgában is, mihelyt van alkalom többféle választásra, önkényt támad a' szívnek azon szabad érzése, melly vonzódásnak nevezetik. A' vonzódás pedig választja kedveltjeit, és keres kellekeket, mellyek szerint választ. A' kellekek szerzésére megint némi mivelődés kell. A' mivelődés nemesíti mind a' kellekeket, mind a' szívbeli vonzódást.

4. §. Természeti irtózás (horror naturae).

Némely házassági szövetségek megtiltásának alapja és első oka lett a' természetnek irtózása, melly szerint az embereknek természetük bizonyos házassági szövetségektől általában vagy különösen a' vérségben levők közöttitől visszaborzad. Ez csak szembetünő miveltségi fokon származhatik az emberben. A' természeti durvaságban élőknel nincs illy borzadás; mert nincsenek viszonyaik, mellyeket tisztelni tudnának. Ha még is találhatik a' miveltség alsóbb fokán állóknál némi idegenkedés a' rokonokkal házasságtól, az többnyire babona szüleménye. A' természeti irtózás tehát feltételez:

a) Társasági viszonyokat, mellyeket nem ismerni, társaságban élőknek lehetetlen.

b) Azon viszonyoknak tisztelését; mire ismét miveltség kívántatik.

5. §. Házasságok rendezése.

Innét önkényt következik, hogy a' házasságok rendezéséről csak jól rendezett társaságokban lehet szó: mivel csak itt vannak meg:

a) Az okok arra, hogy a' házi állapotok is jó rendben legyenek.

b) Csak azokban vannak a' testi kívánságok kielégítésén kívül más célok is, mellyeknek előmozdítására jól rendezett házasságok szükségesek.

c) Itt találhatnak a' házassági viszonyoknak olly különbözőségei, mellyek befolyással bírván a' társaság boldogságára, köztörvényhozásnak lehetnek anyagai.

d) Itt lehet olly miveltséget találni, melly különbséget tud tenni a' tiszteletnek és hálának, s a' testi ösztönök és kívánságok kielégítésének tárgyai között.

Ezen viszonyok megkülönböztetése annyira természeti érzéseikben van a' mivel társaság polgárinak, hogy természet szerint borzadnak azoknak eltévesztésétől. Példa erre Oedipus regényes története.

Jól rendezett házasságok — jól rendezett polgárság: házassági rendetlenség ellenben polgári rendetlenséget von bizonyosan maga után. Mert ha azon kötelek tágulnak, mellyeket a' szív és lélek kötött: hogyan lehetnének erősek az emberi tekintélyen alapultak?

6. §. Régi házasságok.

Keresztyéni szempontból tekintett házasságot azonban a' régi kor nem mutat. Mert a' régi korban

a) A' monogamia mellett szokásban volt a' bigamia, polygamia. Jákob élt bigamiában 's pedig testvérekkel; Salamon, Dávid polygamiában.

b) A' házassági összeköttetés a' férfinem önkényétől függött. A' zsidó férfi elbocsáthatta feleséget a' mikor akarta. A' spártaiaknál akárkinek feleségét akármedly férfi kikérhette férjétől a' közösülésre.

c) Hűségre csak a' nőnem köteleztetett: a' férfiak mind a' zsidóknál, mind a' görögöknél, mind a' rómaiaknál szabadon, minden házassági hűség sérelme nélkül tarthattak kéjhölgyeket. Lásd: Cicer. Orat. és Rottek Allg. Weltg. 2. rész.

A' ker. vallás felszabadította a' nőnemet illy méltatlan helyeztetéséből, mire bár figyelmeznének a' ker. asszonyok, 's ne volnának hálátlanok! Ezen vallás tudományát ésfelvilágosodottabb lelkét bíró nemzetek a' házasság, rendezésében sokkal túlhaladták az egész régi kor nemzeteit. Ezeknél a' házasság mint alapja minden boldogságnak, és biztosítéka minden családi örömeknek, nemcsak a' lelkisméret és sz. vallás örök kívánati szerint, hanem polgárilag is legjobban van szerkesztetve.

Egyik igen nevezetes részét a' házasság körüli rendeleteknek teszi, a' rokonságról szóló rendszabály, miről a' következőkben lesz szó.

II. A' rokonságról.

7. §. Mi a' rokonság a' házasságban?

A' rokonság nem egyéb, mint a' házasság után a' nemzés fogalmából eredő családi összeköttetés, melly lehet kétféle: vagy

a) *Atyafiság*, mellyben vannak egy közös törzstől nemzés útján származottak. A' törzs ugyan kettő: atya és anya; de az atyafiság számításában majd az egyik, majd a' másik vetetik törzsnek fel, a' következmény egyenlőn folyván. — A' régi canonistáknál szó van még két ugy

nevezett atyafiságról. Első a' *lelki atyafiság* (cognatio spiritualis), melly van a' keresztszülő és keresztyermek között; vagy a' béráltatott gyermek és béráltatásánál bizonyoságképen jelen volt személy között. Második a' *polgári jog szerinti atyafiság* (cognatio legalis), melly beáll fiúsítás (adoptio) által. Ezekről már Bód Péter így szól: Ficta cognatio, quae ad imitationem cognationis naturalis, legibus ecclesiasticis aut civilibus stabilita est. Lásd: Petri Bód Synopsis Juris conubialis etc. Cibinii 1763 és: Justi Henningii Boehmeri Institutiones Juris Canonici. Halae Magd. 1760. Libr. IV. Tit. 11. 12. Ezen költött atyafiságok már ma tekintetbe nem vétetnek.

b) *Sógorság*, melly nem egyéb, mint egymást testiképen ismerő személyeknek egymás atyjafiához való viszonyuk vagy közelítésük. Lásd vérségről és sógorságról sat készítette és összeszedte Szikszai János Fok-szabadi Predikátor 18. §. (kézirat.) A' Sz. irás mondása szerint (Matth. 19, 5. 6.), a' házások *ketten lesznek egy testté*. Tehát

1) A' férj tulajdon feleségének atyjafiaival lép atyafiságos viszonyba.

2) A' feleség tulajdon férjének atyjafiaival összesógorosodik. Ellenben

3) A' férj és feleség atyjafiai egymáshoz semmi atyafiságos összeköttetésben nincsenek.

J e g y z é s. Némellyek e' két rendbeli rokonságot így különböztetik meg: Vérség, sógorság (Szikszai); mások ismét így: Vérszerinti atyafiság, sógorság szerinti atyafiság (Blázy Lajos).

A. A z atyafiságról.

8. §. Kik atyjafiak?

Atyjafiaknak egymás között nevezetnek tehát azok, kik ugyanazon szülőtől, mint közös törzstől, származtak, egymáshoz nyilvános vérségi kötelekkel kapcsolva vannak, de határozott vonal és nemzési fokozat szerint egymástól távoznak. Akár legyen a' származás

a) Mind a' két szülőtől, mi *teljes atyafiság*; akár

b) Csak egyik közöstől, mi *félatyafiság*; akár

c) Törvényes házasságban élőkötől, mi *törvényes atyafiság*; vagy

d) Törvénytelen ágyból, mi *törvénytelen atyafiság*: a' következtetés mind egyre megy ki, akár a' szabados, akár a' tiltott fokozatokra nézve. Jos. h. k. Rend. 14. §.

9. §. Mi a' törzs?

Törzs vagy törzsök azon személy, a' kitől származtak azok, kiknek vérségi viszonyaikról van kérdés; vagy az a' közös szülő, ki a' tőle

származott atyafiságnak eredetet adott. A törzs azonban legyen

a) Bizonyos ismeretes, vagy oklevelekkel bebizonyított vagy bebizonyítható. Csak az ilyentől levont atyafiság vetetik figyelembe a házasság kérdésénél. Ne legyen

b) Csak gondolt, csak mondákból gyanítható; mert erre az atyafiság körül tekintet nincs. Főhadi Tanács Rend. Jul. 17. 1785.

10. §. Mi a' vonal (Linea)?

Vonalnak nevezetük ugyan azon egy törzstől származott személyeknek sora. Lásd: Szikszai, 4. §. A' vonal felosztatik

a) *Egyenes vonalra*, melly a' nemzők és nemzettek egy ágon vonódik végig; vagy mellyen egy törzsnek folyvást egy ágon származott nemzetsége áll. — Szokás ezen egyenes vonalt ismét felosztani

α) Felmenő egy. vonalra, midőn t. i. egy alsóbb számozótól kezdve felfelé a' legels: törzsig, vagy egy bizonyos fentebb állóig megy a' számlálás egy ágon.

β) Lemenő egy. vonalra, midőn az első törzstől vagy bizonyos felebb levőtől lefelé megy a' számlálás egy ágon (Linea recta ascendens, descendens).

b) *Oldalvonalra*, melly a' nemzők és nemzettek több ágon vonódik végig; vagy melly mutatja az egy törzstől származottaknak több elágozását. L. Collateralis.

Megjegyzendő itten:

1. Az, hogy az egyenes vonal örökké csak egy származást mutat.

2. Minden oldalvonal magában véve szinte egyenes vonal. Hanem már ezen elnevezés feltételez több vonalokat, és így több származásokat egy közös törzstől. Ezen vonalok tehát csak egymáshozképest oldal- vagy mellékvonalok.

11. §. Mi a' fokozat (Gradus)?

Fokozatoknak nevezetük egyik atyafiságmélynek a' másiktól való távolsága. Lásd: Szikszai §. 4. Rendesen a' távolság a' közös törzstől számítódik, de csak az egyik házasulandó külön. Ezen egyik távolság mondatik azután a' házasulók egymástól való távolságának, vagy atyafiságuk fokozatának. Ezen fokozat lehet:

a) Egyenlő, midőn a' házasulók külön távolsága a' közös törzstől egyező vagy hasonlé: p. o. két testvéreké (gradus aequalis).

b) Egyenetlen, midőn a' házasulók külön távolsága a' közös törzstől nem hasonlé: p. o. én és testvérem gyermekei (gradus inaequalis vel mixtus).

12. §. Fokozat számlálása.

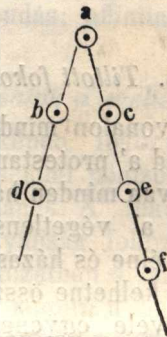
A' fokozat számlálásának két módja van:

a) *Polgári jog szerint*, melly ezt az elvet állítja fel: a' hány a' nemzedék a' törzsen kívül, annyi a' fokozat. (Quot sunt generationes dempto stipite, tot sunt gradus). E' szerint

1) Az egyenes vonalon összeszámláltatnak a' személyek a' törzsen kívül, 's a' hány személy, annyi fokozat; melly számlálásmód az egyenes vonalra nézve az egyházi jogban is divatozik mind a' catholikusoknál, mind a' protestánsoknál.

Midőn két oldalvonalon levők fokozata keresztetik: akkor mind a' két vonalon a' kérdéses személyek fokozata a' közös törzset megszámláltatva összeadatik, de mindig a' törzset kivéve; ennek eredménye lesz a' keresett fokozat száma: p. o. (Fig. 1.) f a' d-től öt fokozatra van.

Fig. 1.

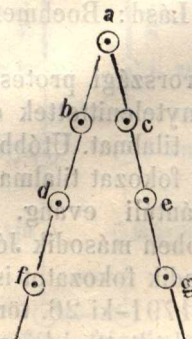

Azonban ezen oldalvonali fokozatszámításra nézve eltérnek a' polgári számítási módtól mind a' catholikusok, mind a' protestánsok, kik is itt követik:

b) *Az egyházi jogot*, melly

1) Az egyenlő fokozatra nézve az oldalvonalon ezen elvet állítja fel: a' hány fokozatra van az oldalvonalon akár mellyik kérdéses személy a' közös törzstől a' törzset nem számlálva, annyi fokozatra van a' másik oldalvonalon lévő 's kérdéses személytől. (Quoto gradu alterutra persona ex illis, de quarum cognatione quaeritur, distat a communi stipite, eo gradu distant inter se). p. o. (Fig. 2.) c a' b-től egy fokozatra van, e a' d-től két fokozatra, f a' g-től három fokozatra.

Fig. 2.

2) Az egyenetlen fokozatra nézve ellenben ezt: *a' hány fokozatra van a' távolabbi személy a' közös törzstől, annyi fokozatra vannak a' kérdéses személyek egymáshoz* (Quoto gradu remotior persona a communi stipite abest, eo gradu personae distant inter se); mert a' fokozat száma a' távolabbról nevezetetik: p. o. e a' b-től másod fokozatra van, d a' g-től harmadikra.

Jegyzés. Ezen utóbbi fokozatokat is régebben a' Jus Civile szerint számította az anyaszentegyház. A' 11-dik században Damián Péter volt az első, ki ezen újabb számítási módot a' florencziai törvénytudók ellenében vitatta. Második Sándor pápa Damiánnak kedvezve, ennek számítását megalapította az egyházban 1065-dik évben, a' polgári számítás az öröködési ügyre szorítván. — A' nem egyenlő fokozatokon levőkre nézve a' távolabhtól veendő elnevezést kilenczedik Gergely pápa vélte behozandónak. Lásd, Boehmer Libr. IV. Tit. 13. et 14. §. 1. 2.

13. §. Tiltott fokozatok.

Az egyenes vonalon mind Mózsés, mind a' katolikusok, mind a' protestánsok egyházi törvényében tiltva van minden házasság akármely fokozatban szinte a' végetlenségig: úgy, hogy ha Ádám most is élne és házasságra lépni akarna, senkivel sem kelhetne össze, mivel minden egyes ember ő vele egyenes vonalon atyafi. Dispensationak sincs helye.

Azonban az oldalvonalokra nézve van különbség. Ugyanis

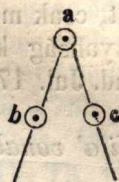
a) Mózsés törvénye szerint tiltott a' házasság a' második vegyes fokozatig; vagy is az első egyenlő, és a' második az elsővel vegyes fokozat. Lásd: 3. Mos. 18. r. és 3. Mos. 20-dik rész. A' második egyenlő fokozat szabad.

b) A' keresztyének egyházi törvényök szerint, mely eleinten a' polgárinak nyomán ment, régenten minden bizonyítható atyafiságos fokozatok szinte az oldallineán is tilalom alatt állottak. Azonban második Sándor pápa minden atyafiságot a' hetedik fokozattal az újabb számítás szerint bevégezettnek határozott. Később harmadik Incze pápa a' *negyedik fokozatig tiltotta* meg a' házasságokat szinte az újabb számolás szerint. 'S ez maig is így van a' római katolikusoknál. Lásd: Boehmer Libr. IV. Tit. 14. §. 3.

c) A' magyarországi protestánsok is sokáig megtartani kénytelenítették ezt a' negyedik fokozatig terjedő tilalmat. Utóbb hatodik Károly őket a' negyedik fokozat tilalma alul felmentette (Lásd: a' dunántúli evang. superintendens levéltárát) később második József és második Leopold a' harmadik fokozatot is nekik megengedte. Lásd: az 1791-ki 26. törv. — E' szerint a' protestánsoknál tiltott a' házasság:

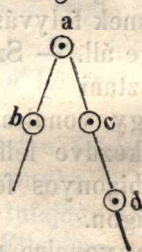
α) Az első fokozatban, vagy a' testvérek között, akár mind a' két szülőjük, akár csak anyjuk vagy atyjuk legyen közös, habár amaz törvénytelenül szülte is valamelyiket. Ezt még a' felső sem dispensálja. (Fig. 3.)

Fig. 3.

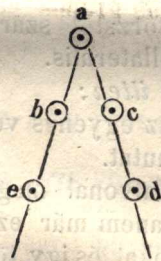
β) A' másodikban az elsővel vegyesen, vagy is az egyik testvér és a' második testvérnek gyermekei között. Ez sem dispensálható. (Fig. 4.)

Fig. 4.

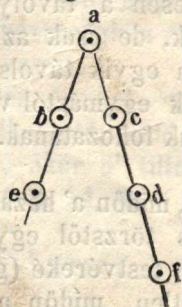
γ) A' második egyenlő fokozatban, az első unokák, vagy is két testvér gyermekei között. Azonban ebben kaphatni fejedelmi dispensatiót. (Fig. 5.)

Fig. 5.

Jegyzés. 1) Midőn a' harmadik fokozat vegyes a' másodikkal, akkor nem szükséges királyi dispensatio, mert már ezen fokozat szabad, azon latin mondat szerint: Secundus gradus non praejudicat tertio. Annál inkább szabad az egyenlő harmadik fokozat. (Fig 6.)

Fig. 6.

2) A' törvénytelen közösülésekből eredett atyafiság csak akkor szolgál házassági akadályul, ha az per útján törvényesen be van bizonyítva az atyára nézve, nem pedig gyanítás vagy

mondák után. Lásd: Intimat. ddt-o 17. Jul. 1785. és Jos: h. k. Rend. §. 18. és 60.

3) A' hazai törvény azokra, kik első és második fokozatu atyafival összefeküsznek, halálos büntetést szab; azokra, kik a' harmadik fokozatban közösködnek, három esztendei —, azokra, kik a' negyedikben, két esztendei fogságot rendel büntetésül. Lásd: az 1723-i 12-dik törv. czikket. Itt a' protestansokra nézve az megjegyzendő, hogy jöllehet ezek a' harmadik és negyedik fokozat tilalma alul ki vannak véve: de hogyha ők azon fokozatokban törvénytelenül összefeküsznek, a' törvény rendelménye szerint bűnhődnek ők is. Lásd: Szikszai. §. 15.

14. §. *Mi a' respectus parentelae vagy parentalis?*

Ez azon tekintet és figyelem, mellyel szülői iránt minden meg nem romlott természetü ember viseltetik. Ezt a' házassági viszonyokhoz gondolva, jelenti azon érzést és szeméremmel elegyes tisztelet, melly visszatartóztatja az embert, azzal házassági közösülésre lépni, kit azon tisztelet vérsége és korossága tekintetéből illet. Illetti pedig ez különösen azon személyt, ki a' közös törzshez legközelebb van a' mellékvonalon többi testvérének távolabbi nemzedékéhez képest. Illy viszonyban áll tehát egy testvér másik testvérének unokáihoz, másodunokáihoz sat. vagy latinul szólva: primus gradus cum tertio, quarto quinto: sat. (Fig. 7.) Respectus parentelae alá

Fig. 7.

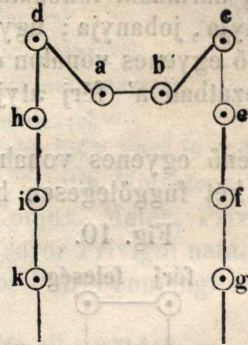
esik b az e-vel, f-el, g-vel. Ezen fokozatok különben nem volnának tiltottak, de tiltja őket a' respectus parentalis. Illy igen ritka esetekben királyi engedmény sem nyerhető a' protestansoknál. A' rom. katholikuskoknál pápai igen, de sok nehézséggel jár. Boehmer Libr. IV. Tit. 14. §. 10.

B. A' sógorságról.

15. §. *A' sógorság alapja.*

A' sógorságnak alapja a' már meglevő házasság, úgy hogy a' férj összesógorosodik feleségének atyjafiaival; a' feleség összesógoroso-

dik férjének atyjafiaival. p. o. (Fig. 8.) a és b Fig. 8.

házások: a' c lineán lévők atyjafiai b-nek, 's tehát a-nak sógorai; a' d lineán levők atyjafiai a-nak, tehát b-nek sógorai. Ezekre illik ezen latin mondás: affinitas facit affinitatem. Ellenben a' c és d lineán levők egymás között semmi sógorsági kapcsolatban nincsenek, ámbár a' közbeszédben egymást sógoroknak nevezik. Ezekre illik ezen latin mondás: affinitas non facit affinitatem.

16. §. *Fokozatok a' mellékvonalon.*

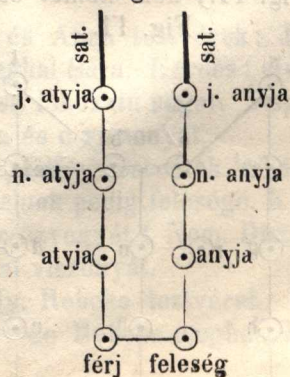
Itten tulajdonképen fokozatok nincsenek, mert a' sógorok semmi nemzödési kötelékben egymáshoz nem állanak. A' fokozatokat tehát a' sógorságban az atyafiság fokozatai adják, úgy hogy a' mennyi fokozatban valaki atyafia a' férjnek, anniyban lesz sógora a' feleségnek, 's viszont a' melly fokozatban valaki atyafia a' feleségnek, abban sógora annak férjének. Például: b-nek atyjafia e az első fokozatban, f a' másodikban, g a' harmadikban, tehát a-nak sógora e az első fokozatban, f a' másodikban, g a' harmadikban. Épen illy irányban sógora b az a atyjafiainak.

17. §. *Egyenes vonal fokozatai.*

Ezeket illy móddal lehet kitalálni:

a) A' felmenő egyenes vonalra nézve így: huzz két vonalt függőlegesen egymás mellé; egyiknek alsó végéreird a' férjet, másakra a' feleséget: a' férj lineáján felebbre tedd atyját, azután felyebb nagyatyját, tovább jobatyját sat.; a' feleség lineájára felebbre tedd anyját, nagyanyját, jobbanyját sat. (Fig. 9.) Már most a'

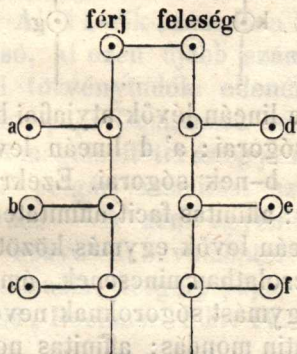
Fig. 9.

férjnek sógorasszonyai felmenő egyenes vonalon első, második, harmadik fokozatban a' feleség anyja, nagyanyja, jobanyja; ugy a' feleségnek sógorai felmenő egyenes vonalon első, második, harmadik fokozatban a' férj atyja, nagyatya, jobatyja.

b) A' lemenő egyenes vonalra nézve így: (Fig. 10.) a' két függőlegesen húzott vonalra

Fig. 10.

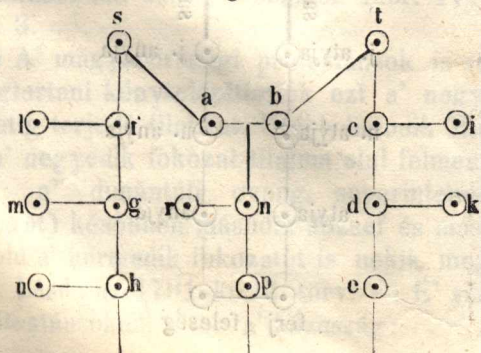
most felülről ird a' férjet és feleséget; a' férj lineájára lefelé rakd annak fiát, fiunokáját, másod fiunokáját; a' feleségére ellenben annak leányát, unokaleányát, másod unokaleányát. Már most a' férjnek sógorasszonyai lesznek a' lemenő egyenes vonalon, fiának felesége a első fokozatban, unokájáé b másod fokozatban, másod fiunokájáé c) harmad fokozatban: 's viszont a' feleségnek sógorai lesznek lemenő egyenes vonalon leányának férje d első fokozatban, unokaleányáé e másod fokozatban, másod unokaleányáé f harmad fokozatban.

18. §. Tiltott fokozatok.

a) Az egyenes akár felmenő, akár lemenő vonalon minden fokozatok tiltottak. Tehát a' férj el nem veheti feleségének anyját, nagyját sat. a' feleségnek sem szabad férjhez menni férje atyjához, nagyjához sat. A' férjnek nem szabad elvenni fiának, unokájának sat. özvegyét; a' feleségnek sem szabad férjhez menni leányának, unokaleányának sat. özvegyéhez. Ezen fokozatok soha sem dispensálhatók.

b) A' mellékvonalon tilalmasak épen annyi fokozatok a' sógorságban, mennyi az atyafiságban. P. o. (Fig. 11.) kem kelhet össze a t-vel,

Fig. 11.

sem b s-el, mivel a' felmenő egy vonalban sógorok: de s és t bátran; ugy szintén s és c vagy i; továbbá t és f vagy l összekelhetnek.

Nem kelhet össze a c-vel vagy is felesége testvérével, szintugy b f-el mint férje testvéjével: mert első fokozatban sógorok.

Nem kelhet össze a d-vel, valamint b sem g-vel; mert második fokozatban sógorok.

Épen ezen esetben b és c-nek hitvесе i között: azaz b össze nem kelhet i-vel, testvérenek társával, mivel első fokon sógorok.

De már a bátran egyesülhet i-vel vagy is hitvесе testvérenek özvegyével; mert nincs közöttük semmi sógorság.

Továbbá a össze nem kelhet l-el, testvérenek társával, mert első fokozatban sógorok.

De b bátran házasságra léphet l-el; mert nincs köztük semmi sógorság.

Továbbá b k-val másod foku sógorok, 's össze sem kelhetnek, de a és k bátran: a m-el nem, de b m-el bátran.

Végre b e-vel, valamint a h-val Respectus parentelae alá esnek; minek van-e a' sógorságra hatása vagy nincs? a' törvény róla hallgat.

Továbbá ha ab házasságuknak vannak gyermekei n és p: akkor n c-hez egyenetlen másod fokozatban atyafi, valamint f-hez is: tehát sem i-vel sem l-el össze nem kelhet. Másod egyenlő fokozatban sógor n k-hoz és m-hez, harmad ve-gyes fokozatban u-hoz. De már p mind c-vel, mind f-el Respectus parentelae alá esik, és így özvegyeikhez is így áll.

Tegyük fel végtére, hogy az n-nek van hitvесе r. Ennek viszonyai így állanak: r össze nem kelhet sem c-vel, sem f-el, sem d-vel, sem g-vel, mert második fokozatban sógor: de i-vel, k-val, l-el, m-el bátran.

Mind ezen oldalvonalu fokozatok azonban, mind az első, mind a' második kegy. kir. Dispensatioval szabadok. E' szerint a' sógorságban teljesen tiltott fokozatok csak az egyenes vonaluk. Lásd: Syn. Bud. Can. CXXVIII.

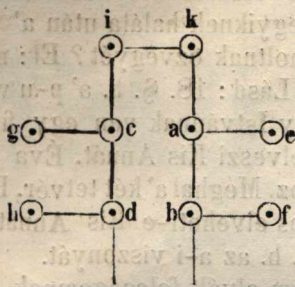
J e g y z é s. A' törvénytelen ágyból származottak sógorságának bebizonyítására itt is áll, mint atyafiságra, az, hogy: Notorietas facti non sufficit, sed requiritur etiam notorietas juris.

19. §. Mostohák viszonyai.

Mikor mostohák viszonyairól van kérdés, három szempontból lehet azokat tekinteni. Ha

1) Van kérdés a' szülőknek mostoha gyermekeikhez és ezeknek hitvесеikhez való viszonyaikról: akkor illy esetek adják elő magukat: (Fig. 12.) i össze nem kelhet a-val, mint mostoha gyermekével; de e-vel annak özvegyével bátran; i b-vel sem kelhet össze, mint mostoha unokájával; de f-el, annak özvegyével,

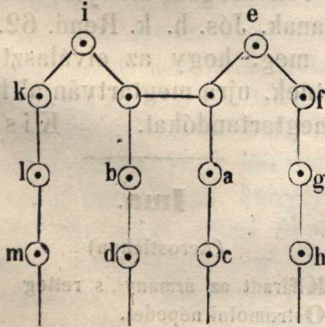
Fig. 12.

bátran. Épen illy arányban van k tuloldalu mostohagyermekéhez. Itt a' tiltott fokozatok nem is dispensálhatók, mert egyenes lemenő vonalban vannak.

2) Kérdés lehet a' mostoha gyermekeknek mostoha szülőjük atyafiságához való viszonyaikról. Itt nincs semmi sógorság: (Fig. 13.) a

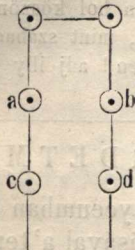
Fig. 13.

bátran összekelhet mostohájának minden atyafiaival, akár az egyenesen felmenő, akár a' melékesen lemenő vonalokban. Tehát a' összekelhet i-vel, k-val, l-el, m-el. Szintugy b is összekelhet mostohájának szülőjével (e), testvérjével (f) testvérije gyermekeivel (g), testvérije unokáival (h) 's ezeknek akármelly özvegyeikkel. sat.

3) Kérdés lehet a' mostoha gyermekeknek egymás közti viszonyaikról. Itt sincs semmi sógorság. (Fig. 14.) a bátran összekelhet b-vel, d-vel; c összekelhet b-vel, d-vel.

Fig. 14.

Ezen utolsó számok egészen elmaradhattak volna: de mivel sokszor jönnek elő illyes kérdések is, és igen könnyen zavart okozhatnak: nem véltem feleslegesnek ezeket is felvilágosítani.

20. §. Mózsés által megtiltott házasságok sógorság tekintetéből.

A' sógorságra nézve tilalmas a' házasság.

- 1. A' mostoha anyával . . . 3. Mos. 18, 8.
- 2. Az atyja testvérének özvegyével . . . 18, 14: 20, 30.

- 3. A' fia feleségével vagy menyével . . . 18, 15: 20, 12.
- 4. A' testvére feleségével . . . 18, 16: 20, 21.
- 5. A' felesége anyjával vagy napával . . . 18, 17: 20, 14.
- 6. Mostoha leányával 18, 17: 20, 14.
- 7. Mostoha fiának leányával ugyanott.
- 8. Mostoha leányának leányával " "
- 9. Felesége testvérével " "

Ezekről ezen latin vers is szól:

Nata, Soror, Neptis, Matertera, Fratrís et uxor
Et Patruí Conjux, Mater, Privigna, Noverca,
Uxorisque soror Privigní nata, nurusque
Atque Soror Patris conjungi lege vetantur.

21. §. Némelly példák az atyafiságru.

1) Ádám és Éva együtt szolgálnak. Ádám megszeplősíti Évát, 's lesz leánya Sára; de el nem veszi, hanem mást vesz el, kitől születik fia János. Kérdés: János és Sára összekelhetnek-e? Felelet. Nem; mert apul testvérek, ha törvényesen be van bizonyítva.

2) Péter és Pál nem atyafiak, de jó barátok. Péter megszeplősíti Pálnak anyját, 's születik fia János; Pál megszeplősíti Péternek anyját, 's születik leánya Judit. Kérdés: János és Judit összekelhetnek-e? Fel. Nem; mert senkisémmel össze atyja testvérével. Ismét ha törvényesen be van bizonyítva. Lásd: 13. §. β.

3) Ádám, Sára, Mihály és Judit, testvérek. Ádámnak fia János, Sárának leánya Erzsébet, Mihálynak fia Pál. A' házásoknak társaik meghalozván, Mihály el akarja venni Erzsébetet, Sára férjhezmeni akar Pálhoz, Judit Jánoshoz. Kérd. Meglehet-e? Fel. Nem, mert másod az elsővel vegyes fokozatu atyafiak. Lásd: 13. §. β.

4) Egy özvegy férfit a' nagyanyja öccsét akarja elvenni? Egy özvegy asszony a' nagyanyja öccséhez akar férjhezmeni? Ellentáll a' Respectus parentelae. Lásd: 14. §.

5) Két testvérektől származott unokagyermek összekelhetnek-e? Fel. Dispensatio nélkül. Lásd: 13. §. Jegy. 1.

6) János és Péter testvérek gyermekeik összekelhetnek-e? Fel. Dispensatióval, igen: mert másod egyenlő fokozatu atyafiak. Lásd: 13. §. γ.

22. §. Példák a' sógorságról.

1) Sára és Anna testvérek; János elveszi Sárát, de meghal Sára. Kérdés: elveheti-e Annát? Fel. Első fokozatu sógor. Disp. kell. Lásd: 18. §. b az a és c viszonyát.

2) Antal, Gábor testvérek 's házások. Gábor meghal. Antalnak pedig felesége. K. Antal elveheti-e Gábor özvegyét? Nem. Disp. kell. Lásd: 18. §. b az al viszonyát.

3) Mihály, Rebeka testvérek. Rebekát elveszi István; de Rebeka meghal. K. Elveheti-e

István Mihálynak leányát? Nem. Dispens. kell. Lásd: 18. §. b. az a—d viszonyát.

4) János, Eszter, testvérek, házasok, de meghalnak. Kérdés: özvegyeik összekelhetnek-e? Minden akadály nélkül. Lásd: 18. §. b. az a—i viszonyát.

5) Egy fia az attja testvérének özvegyét akarja elvenni. K. meglehet-e? Fel. Nem. Disp. kell hozzá. Lásd: 18. §. b. az n—l viszonyát.

6) Két testvérek gyermekei, Márton és József. Márton megházasodik, de elhal. Kérd. József elveheti-e annak özvegyét? Fel. Nem. Dispens. kell hozzá. Lásd: 18. §. b. az n—m viszonyát.

7) Van egy özvegy asszony leányostul: a' leány férjhezmegy Ádámhoz. Idővel meghal Ádám atyjának felesége. Kérd: Elveheti-e menyének anyját? Bátran. Lásd: 18. §. b. az s—t viszonyát.

8) Két testvérek két testvér leányt elvehetnek-e? Disp. nélkül. Lásd: 18. §. b. az a—b és f—c viszonyát.

9) Van egy özv. ember fiastul, egy özvegy asszony leányostul, összeházasodhatnak-e? Disp. nélkül. Lásd: 19. §. 3.

10) Elveheti-e valaki mostohájának anyját? Bátran. Lásd: §. 19. 2. az a—i viszonyát.

11) Elveheti-e valaki mostoha fiának feleségét? El. Lásd: 19. §. 1. az i—e viszonyát.

12) Elveheti-e valaki testvér néniének napát? Szabadon. Lásd. 18. §. b. az f—t viszonyát.

13) Elveheti-e valaki meghalt feleségének mostoháját? El. Lásd: 19. §. 1. az i—e viszonyát.

14) Julisnak meghalt férje Pál. K. Férjhez mehet-e Pál mostoha atyjához? Igen is. Lásd az előbbeni.

15) Van egy férjhezment asszonynak nem tiszta ágyból született leánya. K. Elveheti-e azt férjének testvére? Bátran. Lásd: 19. §. 2. az a—k viszonyát.

16) Van egy özv. ember fiastul és egy özv. asszony leányostul; az özv. ember elveszi az asszonynak leányát. Kérd. a' fiu elveheti-e mostohájának anyját? Elveheti. Lásd: 19. §. 2. a' b—e viszonyát. Csakhogy az ilyen házasság által az előbbeni elnevezések nagyon megzavartatnak; mert az apa veje lesz a' fia feleségének, az anya menyje lesz a' leánya férjének.

17) Elveheti-e a' férj az ipa testvérjének leányát? Férjhezmehet-e a' feleség az ipa testvére fiához? Nem. Disp. kell hozzá. Lásd: 18. §. b. az r—g viszonyát.

18) Egy valaki az atyja testvére unokájának özvegyét akarja elvenni; másik az anyja testvére unokája özvegyéhez akar férjhezmenni. Fel. Ez 2-dik 3-dikkal vegyes fokozat; tehát disp. nem kell hozzá. Lásd: 18. §. b. az n—u viszonyát.

19) Két testvérektől származott unoka-gyermekek egyiknek halála után a' második elveheti-e e' holtak özvegyét? El: mert harmadik fokozat. Lásd: 18. §. b. a' p—u viszony is.

20) Nagy Istvánnak van egy fia és leánya Éva. Péter elveszi Kis Annát, Éva férjhezmegy Tóth Jánoshoz. Meghal a' két tetvér, Péter és Éva. K. Tóth János elveheti-e Kis Annát? Elveheti. Lásd: 18. §. b. az a—i viszonyát.

21) Tölem elvált feleségemnek más férjétől való leányát elvehetem-e? Fel: Ellent-áll a' *quasi affinitas*. A' polgári elválás után is megvan a' természeti vérség. 'S ugy látszik, midőn a' törvényesen elváltaknak megengedtetik a' második házasság, ez az engedelem csak annyira terjed, hogy szabad az elválasztottaknak más nemzetségbe beházasodni, nem pedig annyira, hogy ismét azon rokonságba, mellytől elválasztattak, beházasodjanak. Jós. h. k. Rend. 62. §-sa csak azt engedi meg, hogy az elválasztottak ismét összekelhetnek, újra megtartván a' házasságkötés körül megtartandókat. Kis János.

Ima.

(Acrostichon)

Kifáradt az ármány 's retteg

Ostromolni népedet.

Süt a' nap, mit elboritni

Sötét éjben nem lehet

Uram! adtál szabadságot,

Terjed a' földön országod,

Hála, hála, jónk neked!

Lelkesülve szebb jövőért

Annyi bátrak küzdenek.

Jaj nekik! 's nekünk! ha égi

Oltalom nem lesz velek!

Segéld Isten! győzzenek! —

És mi hisszük, győzni fognak! —

Látjuk már a' nagy napot,

Jólet ölen hol köszöntjük

E' hazát, mint szabadot.

Nagy Isten! adj illy napot! —

Amen.

H I R D E T M É N Y.

A' nagykörösi lyceumban Karika Pál tanár úr önkénytes lemondásával a' természetrajzi, vegyes gazdaságtani tanszék megürülvén, erre ezenel csőd hirdettetik. A' tanszékkel négyszáz ezüstforint, öt öl fa és szabad lak van összekötve. A' szükséges bizonyítványok a' helybeni egyházi tanácshoz folyó évi november 30-káig küldessenek be.

Kelt Nagykörösön 1848. october 27-én.

Gál Mihály,
egyházi tanács jegyzője.